

Naturen netop nu i april 2022

- af Arne Friis Hansen.

Anemoner og humlebier

Anemonerne ruller deres hvide tæpper ud under løvskovene i april. Anemonen er en lille, lidt undselig blomst, men vokser oftest sammen i store klynger og er en fryd for øjet i den tidlige forårsskov. Vækstperioden er meget kort, den skal skynde sig at komme op af jorden og udnytte sollyset, inden træerne sætter løv, og trækronerne overskygger skovbunden. Det er en yndet forårsbeskæftigelse at gå i skoven og plukke anemoner. Man opdager, at blomsten er ganske let, næsten uden stivelse i stænglen. Kræfterne fra fotosyntesen kanaliseres ned i blomstens kraftige jordstængel, som ligger lige i jordoverfladen under det visne løv. På varme solskinsdage kan man se humlebien, som er vågnet fra vinterdvalen, summe rundt i anemonetæpperne, samle pollen og bære det hanlige støv videre til næste blomst. Små, tykke brumbasser har på varme dage rigtigt travlt, og man får næsten lyst til at æde dem på pelsen i deres flid.

Men hvorfor ser vi kun den hvide anemone, når nu vi om søndagen efter den obligatoriske kyllingesteg med agurkesalat i radioens Giro 423 lytter til Aksel Schiøtz, der synger om den blå anemone? Kaj Munk afslører det selv i sin tekst: "På Lolland jeg den kendte". Den blå anemone er nemlig mest udbredt på Bornholm og Lolland-Falster og kun hist og her i resten af landet og slet ikke i Kalk Kaminoens land og Vestjylland. Og dog, Kaj Munk tog den blå anemone med sig fra sin fødeby Maribo til præstegården i Vedersø, hvor han fik embede. Her vokser den talrigt og er lidt af en turistattraktion.

Flagermusene flyver til sommerkvartererne

Allerede i begyndelsen af marts vågner nogle flagermus op af vinterdvalen. Normalt er den store opvågningsperiode fra slutningen af marts til slutningen af april. Nogle er rigtigt syvsovere og trækker vinterluren helt hen til slutningen af maj.

I Danmark findes der 17 arter af flagermus. De fleste arter overvintrer i hule træer, spættehuller, lofter, kirkelofter, under stenbroer osv. Der skal kun være en lille sprække eller hul på et par centimeter, så kan flagermusene kante sig ind. Her har de også deres sommerkvarterer. Der er kun 5 arter, som overvintrer i kalkminerne, så det er altså langt fra nogen naturlov, at alle flagermus overvintrer i kalkminerne.

Damflagermusen er en af dem, som er helt afhængig af at gå i dvale et frostfrit sted, og de registreres om vinteren her til lands kun i de danske kalkminer. De er yderst sjældne, de er en dansk ansvarsart, og forstyrrelser i deres vinterkvarterer skal undgås. De jager deres bytte lavt, hen vandflader, deraf navnet. Mange af dem trækker fra kalkminerne sydøst på, ned til de mange og store søer i Søhøjlandet, hvor der klækkes millioner af insekter tilknyttet vandmiljøet. Sommerkvartererne er som regel på lofter, hulmure, tagudhæng på huse eller i hule træer.

På en aftenvandring i klart vejr i april kan man være heldig at se flagermus i hidsige zigzag mønstre krydse rundt på nattehimmelen. Der er mening med galskaben. Flagermusene jager lidt på må og få, og hver gang ekkolokaliseringen "får øje på" et insekt, så flyver flagermusen hen og æder det. Efter en lang dvale, hvor flagermusene har tabt sig op til 30-35%, er de sultne og skal spise mange insekter for at komme i huld igen. Heldigvis kommer mange insekter også ud fra deres dvale om foråret.

I efteråret og helt frem til jul parrer flagermusene sig. Men hunnerne bliver først drægtige her i foråret, skønt parringen foregik for måneder siden. Naturen har indrettet det så viseligt, så hunnerne under dvalen ikke skal bruge energi på at udvikle et foster. Ungen bliver født ultimo juni.

Trækkorridorerne fra kalkminerne og til Søhøjlandet går med overvejende sandsynlighed hen over Kalk Kaminoens rute mod sydøst til endemålet, så en aftenvandring kunne med lidt held byde på en oplevelse krydret med silhuetter af flagermus på nattehimmelen. Udflyvningsmønsteret er som regel fra tusmørke og de næste 2-3 timer.

For god ordens skyld skal nævnes, at færdsel på stier i privatskove kun må finde sted fra solopgang til solnedgang. Alle danske flagermus er fredet.

Citronsommerfugle og andre sommerfugle

På varme dage i marts og april kommer de første citronsommerfugle frem fra deres vinterskjul. Skjul og skjul, det er måske så meget sagt. De kan nemlig tåle ganske hård frost og sidder ofte blot i vissent løv eller en lille barksprække. Når temperaturen nærmer sig 10 grader, kan man se citronsommerfuglen tumle rundt i nøgne haver og parker.

Citronsommerfuglen kan især godt lide tørstetræer, så hvis man vil gøre livet lettere for den, så skulle man måske rykke et par rododendron buske op i haven og plante et tørstetræ i stedet.

Citronsommerfuglen er logoet for Danmarks naturfredningsforening.

De fleste sommerfugle i Danmark overvintrer herhjemme; på loftsrum, drivhuse, fuglekasser eller lignende.

Nogle få gør dog det, at de trækker sydpå til Sydeuropa og endog helt til Nordafrika. Admiralen er en langdistanceflyver og tager turen om efteråret til Middelhavslandene, hvor de parrer sig, lægger æg og dør (se Venedig og død). Næste forår klækkes næste generation og tager turen nordpå til Danmark. Admiral

sommerfuglen kan lægge op mod 1.000 æg og gerne på brændenælder – så lær at elske dine brændenælder i haven. De er vigtige kuvøser for larverne.

En anden sommerfugl, som flyver endnu længere, helt til Nordafrika, er tidselsommerfuglen. Nogle år har den gunstige yngleforhold i Nordafrika, og en meget talrig generation af tidselsommerfugle klækkes og flyver om foråret til bl.a. Danmark. 2019 var et sådant år.

Admiral, dagpåfugleøje, aurora, græsrandøje osv. Mange sommerfugle har poetiske navne. På engelsk og fransk hedder en sommerfugl hhv. butterfly og papillon. Bløde ord på stemmebåndet og næsten symfonisk musik i øret. Anderledes metallisk lyder det tyske Schmetterling. Man kunne næsten få den tro, at det var et søsterfly til jagerflyet Messerschmidt?

Da Smøllerup blev bombet!

Det er svært at forestille sig, når man står på Kalk Kaminoen ved Smøllerup Kirke og kigger ud mod det fredelige Smøllerup, at der under 2. Verdenskrig faldt bomber i området vest for landsbyen.

Historien var den, at en engelsk bombemaskine under Royal Air Force var på bombetogt efter strategiske mål i Jylland, da den blev opdaget af tyske jagere fra Luftwaffe. Bombemaskinen blev på flugten tilbage mod England indhentet af de tyske jagere, og for at lette på lasten og slippe hurtigere hjem, smed piloten de sidste bomber på markerne vest for Smøllerup.